

7. European Training Foundation. (2020). *International trends and innovation in career guidance*. Volume 1. Thematic chapters. European Training Foundation https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2020-11/innovation_in_career_guidance_vol._1.pdf

8. Європейський вектор розвитку: три ключові центри в Україні Europass, Euroguidance та Національний координаційний центр Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя. (2025). Національне агентство кваліфікацій. https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/fedyuk-v._europass.euroguidance.nkcz-yerk-28.03.2025.pdf

Кулалаєва Наталя

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та психології

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

РОЗВИТОК СИСТЕМНОГО МИСЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Актуальність дослідження. Сьогодні, коли світ стрімко змінюється під впливом чисельних викликів, що призводять до зменшення природних ресурсів, а людство не в змозі охопити величезні потоки інформації, котрі збільшуються з кожною секундою, особливо актуалізуються питання підготовки майбутніх фахівців, які здатні підходити комплексно до аналізу та вирішення складних динамічних проблем. Зокрема йдеться про розвиток у студентської молоді однієї з найважливіших м'яких навичок, а саме – системного мислення. Оскільки воно дає можливість підходити до розгляду різноманітних соціально-економічних систем цілісно, розуміючи їхню емерджентність, еластичність, взаємозв'язки, що виникають між їхніми складниками, підсилюючі та балансуєчі петлі зворотного зв'язку тощо [1, с. 351]. Таке усвідомлення природи соціально-економічних систем допоможе оцінити можливі варіанти дій, спрогнозувати їхні можливі наслідки та прийняти ефективні рішення за умов обмеженої

раціональності (невизначеності, обмеженості ресурсів, наявних ризиків тощо) [2, с. 159].

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні необхідності та визначенні педагогічних умов розвитку системного мислення у студентської молоді, що є важливим чинником формування раціональної економічної поведінки.

Методи дослідження: вивчення нормативних документів та наукових джерел – для з'ясування суті феномену системного мислення та міждисциплінарності; теоретичний аналіз, синтез та моделювання – для представлення педагогічних умов розвитку системного мислення; узагальнення наукових поглядів на проблему, що була досліджена – для формулювання висновків.

Основні результати. Необхідно зазначити, що системне мислення сучасного фахівця передбачає: збір інформації з різних авторитетних джерел, ретельне її опрацювання, аналіз та порівняння, відбір тільки якісних даних; старанне опрацювання виробничих питань з урахуванням усіх аспектів та деталей, а також різноманітних чинників, що впливають на них; підготовку кількох варіантів можливих рішень певних ситуації, що враховують наявні умови та ризики, а також забезпечують уникнення когнітивних пасток; самоаналіз і самооцінювання дій та ухвалених рішень, виявлення їхніх переваг і недоліків. Таке мислення дасть змогу майбутньому фахівцю успішно побудувати професійну кар'єру та управляти власними фінансами, й відповідно, сформувати раціональну економічну поведінку [3, с. 230].

Варто зауважити, що переважна більшість закладів вищої освіти в Україні ще надає перевагу дисциплінарному підходу, а міждисциплінарні зв'язки тільки формально зазначаються в освітніх програмах. Такий фрагментарний підхід унеможлиблює формування в здобувачів цілісної картини світу та проектування стратегій власної поведінки у реальних професійних і життєвих ситуаціях, зокрема ускладнює формування раціональної економічної поведінки.

З огляду на вищенаведене та проведений автором аналіз наукової літератури й освітніх практик, було виокремлено педагогічні умови, що сприяють розвитку

системного мислення у здобувачів вищої освіти: посилення міждисциплінарності при викладанні навчальних дисциплін, а також запровадження міждисциплінарних освітніх програм; включення до змісту освіти набуття практичного досвіду через різноманітні бізнес-симуляції та навчальні ігри, що забезпечують відпрацювання багатьох варіантів можливих дій та умов обмеженої раціональності; використання освітніх технологій, що передбачають акцент на контекстне та проблемно-орієнтоване навчання (проекти, кейси, ментальні карти, діаграми причинно-наслідкових зв'язків тощо), дають можливість врахувати більшість чинників, що впливають на досліджувані процеси, керувати ними та передбачати їхні наслідки; запровадження рефлексивної виробничої практики, під час якої реалізуються два паралельних процеси (опанування практичних навичок на виробництві та рефлексія (детальне обговорення і ретельний аналіз виконуваних професійних дій, помилок, ухвалених рішень з інструкторами та викладачами).

Висновки. Отже, розвиток системного мислення в студентській молоді є важливим чинником формування раціональної економічної поведінки. Це, в свою чергу, забезпечує виховання у майбутніх фахівців відповідального ставлення до власних рішень і їхніх наслідків, а також усвідомленого підходу до побудови професійної кар'єри.

Список використаних джерел:

1. Тараненко Г. Системне мислення як універсальна компетенція людини XXI століття. Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації: матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Запоріжжя, 30 вересня 2022 р. Запоріжжя : ТДАТУ, 2022. С. 349-352. URL: <https://elar.tsatu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9c442ef5-f6d8-4a62-b1a3-fa44d9a8bd6d/content>
2. Медовз Д. Мистецтво мислити системно. Розв'язання проблем від особистого до глобального масштабу; пер. з англ. Ю. Шекет. Х. : Віват, 2025. 304 с.

3. Томчук О. В. Концепт економічної поведінки в нормативній та поведінковій філософії управління розвитком людського потенціалу. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 31. С. 227-234. URL: https://bses.in.ua/journals/2018/31_2018/46.pdf

Кравченко Олександра
аспірантка, магістр практичної психології,
Кафедра практичної психології та соціальних технологій,
ПВНЗ «Європейський Університет»

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК МЕХАНІЗМ ВІДНОВЛЕННЯ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження. Сучасні організації виступають не лише економічними одиницями, а й потужними соціальними інститутами, які формують норми взаємодії, моделі лідерства та рівень психологічної безпеки. В умовах війни, масової травматизації та хронічної невизначеності саме корпоративне середовище стає одним із ключових просторів, де відбувається щоденне відтворення або відновлення психічного здоров'я людей. За даними ВООЗ, щороку у світі втрачається близько 12 млрд робочих днів через депресію та тривожні розлади, що призводить до економічних втрат понад 1 трлн доларів США [14]. У дослідженнях Harvard Business Review та Gallup зазначається, що робоче середовище впливає на психічне здоров'я працівників інколи сильніше, ніж сім'я чи інші соціальні інституції [9,10]. Це робить корпоративну культуру важливим механізмом суспільного відновлення, особливо в країні, що переживає війну.

Мета дослідження. Колективна травма розглядається не лише як історична подія, а як активна психічна реальність, що впливає на поведінку груп, організацій та суспільства в цілому. Травматичний досвід, який не інтегровано, трансформується у групові патерни: ригідні базові припущення, поляризацію «свій/чужий», посилену потребу в контролі, феномени завмирання та уникнення.

Методи та методика дослідження. Психодинамічні підходи до груп [1] показують, що в умовах інтолерабельної невизначеності та загрози групи схильні